

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи

_____
Проф. В.Д. Марковський

“ _____ ” _____ 2019 року

Кафедра філософії

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„ФІЛОСОФІЯ”

(назва навчальної дисципліни)

Навчальний рік 2019-2020

галузь знань:

22 „Охорона здоров'я”
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність:

227 «Фізична терапія та ерготерапія» (ОКР «Бакалавр»)
(шифр і назва спеціальності)

курс:

перший

Силабус затверджений на засіданні кафедри
філософії

Протокол від

“28” серпня 2019 року № 9

Завідувач кафедри

_____
(підпис) К.І.Карпенко
(прізвище та ініціали)

“28” серпня 2019 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем гуманітарної та соціально-
економічної підготовки

(назва)

Протокол від

“11” вересня 2019 року № 1

Голова

_____
(підпис) А.П. Алексеєнко
(прізвище та ініціали)

“11” вересня 2019 року

Дані про викладача, який викладає дисципліну

Прізвище, ім`я, по батькові	Гончаренко Леонід Олександрович
Посада	Доцент кафедри філософії
Контактний телефон	+380508204078
Електронна пошта	golealas@gmail.com
Адреса кафедри	м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116
Контакти	Роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: philosknmu@gmail.com
Розклад занять	Згідно розкладу занять на II семестр
Консультації / відпрацювання	Відповідно до графіку, розміщеному на інформаційному стенді кафедри

Вступ

Силабус навчальної дисципліни «Філософія» складений відповідно до тимчасового Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), галузі знань 22 „Охорона здоров’я”, спеціальність: 227 «Фізична терапія та ерготерапія» (ОКР «Бакалавр»), освітньої програми «Філософія».

Вивчення дисципліни «Філософія» спрямоване на ознайомлення студентів з головними досягненнями філософської думки, визначення світоглядної, методологічної та аксіологічної ролі філософії в розвитку теоретичної та практичної медицини; аналіз зв’язку філософських концепцій з проблемами сучасної медицини як науки та соціального інституту; оцінку місця та ролі філософії і медицини в загальнолюдській культурі; аналіз евристичних можливостей сучасної філософії у визначенні онтологічного та гносеологічного статусу норми, патології, здоров’я та хвороби у контексті нових технологій, глобалістики та проблем сучасної біоетики.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних принципів організації освітнього процесу вищої медичної освіти для створення світоглядного та методологічного підґрунтя для критичного та системного вивчення профільних медичних дисциплін.

Міждисциплінарні зв’язки. Навчальна дисципліна «Філософія» має зв’язки з дисципліною «Соціологія». Навчальна дисципліна «Філософія» є нормативним курсом.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння предметів, які дають базові уявлення про суспільство.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення дисципліни – дати студентам цілісне уявлення про специфіку філософського знання, сформувані в них основні принципи філософського розуміння світу на основі базових філософських категорій, розкрити шляхи формування філософськи обґрунтованого світогляду, показати творчу роль філософії у сучасній культурі, обґрунтувати необхідність засвоєння філософського знання з метою використання його у майбутній медичній діяльності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- допомогти студентам скласти чітке уявлення про філософію і її мову, засоби і методи, поняття і категорії;
- розглянути історію світової філософської думки та її сучасні проблеми;
- ознайомити з історичними типами філософії, різноманітними філософськими вченнями, школами та системами;
- оволодіти філософією як відповідним типом та способом мислення;
- показати значущість філософії у вирішенні актуальних проблем природи, людини та суспільства.

1.3. Компетентності та результати навчання:

Згідно з вимогами стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

інтегральної: здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальних: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі Матриці компетентностей»:

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.					
Загальні компетентності					
1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань	Вміти використувати знання при різноманітних практичних ситуаціях	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують до фахівців та нефахівців	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у цих ситуаціях, зокрема у складних умовах
2	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо	Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної	Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунто-	Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує

		діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи	в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	вують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	застосування нових підходів та прогнозування
3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	Знати алгоритм та джерела пошуку наукової інформації в галузі філософії	Вміти вибирати доступні ресурси, обробляти та аналізувати знайдену інформацію, демонструвати використання критичного підходу під час інтерпретації інформації	Встановлювати відповідні зв'язки для пошуку, оброблення та аналізу інформації	Здатність працювати автономно, нести відповідальність за достовірність зібраної інформації

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі **результати навчання**:

- знати: основні теоретичні положення, важливі вузлові проблеми усіх тем курсу; визначення фундаментальних філософських категорій і понять, їх обумовленість, причинно-наслідковий контекст; орієнтуватися в традиціях філософського мислення, сформованих в контексті світових, загальноцивілізаційних вимірів;

- вміти: вільно володіти матеріалом з курсу філософії, розкривати суть будь-якого питання з тих, які розглядалися під час лекційних та практичних занять, не лише викладати засвоєний матеріал, а й здійснювати його аналіз, обстоювати власну точку зору на дискусійні проблеми як зарубіжної, так і вітчизняної філософії, працювати з першоджерелами, застосовувати набуті філософські знання при аналізі світоглядно-методологічних проблем сучасного наукового пізнання, формувати та обґрунтовувати власну позицію щодо актуальних проблем сьогодення.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «Філософія освіти» відводиться 45 годин, 1,5 кредити ЄКТС.

Розділ 1. «СВІТОГЛЯД І ФІЛОСОФІЯ. ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ»

Тема 1. СВІТОГЛЯД ЛЮДИНИ І ФІЛОСОФІЯ

Розглядається поняття світогляду та вивчається його структурні компоненти. Міфологічний світогляд представлений як самосвідомість первісного суспільства. Розглянуто релігійний світогляд, його особливості. Представлений предмет філософії та її зв'язок із світоглядом. Здійснюється порівняння типів світогляду.

Матеріалізм та ідеалізм охарактеризовані як основні напрямки розвитку філософії. Розкрита проблема методу філософії (діалектика та метафізика). Охарактеризовано взаємозв'язок між філософією, наукою та медициною.

Розкрито сутність соціально-філософських проблем у майбутній соціальній роботі та медичній діяльності.

Тема 2. ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ, СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ВІДРОДЖЕННЯ

Розглядаються особливості, умови формування та етапи розвитку античної філософії, зокрема, проблеми буття у мілетській школі, філософські ідеї Геракліта, атомістичне вчення Левкіппа-Демокріта.

Розкриваються погляди класиків античного періоду, зокрема дискусія софістів та Сократа. Охарактеризовані філософські погляди Платона та Аристотеля.

Представлені загальні риси та провідні школи пізньої античної філософії. Схарактеризовані погляди античних лікарів-філософів.

Охарактеризовані ключові ознаки середньовічної філософії. Розкриті основні проблеми середньовічної патристики, філософське вчення Августина Блаженного. Схоластика представлена як провідний напрямок середньовічної філософії. Проаналізовано полеміку номіналізму та реалізму.

Тема 3. ФІЛОСОФІЯ НОВОГО ТА НОВІТНІХ ЧАСІВ

Представлені провідні ідеї представників ренесансного гуманізму, схарактеризовані особливості ренесансного неоплатонізму та натурфілософії.

Розкритий зміст соціальних теорій епохи Відродження. Представлені емпіричний та раціоналістичний напрямки у філософії Нового часу. Охарактеризовано суб'єктивно-ідеалістичний сенсуалізм Д. Берклі та Д. Юма. Розкрито ключові позиції французького матеріалізму та Просвітництва. Представлено критичну філософію І.Канта, а також філософські концепції Й.Фіхте та Л.Феєрбаха, систему абсолютного ідеалізму Г.Гегеля.

Філософія марксизму представлена як окремий напрямок розвитку філософії. Представлені основні етапи розвитку позитивізму, розробка методології наукового пізнання в неопозитивізмі. Пояснено еволюцію психоаналітичної філософії З. Фрейда та його послідовників.

Розкрито проблему людини в екзистенціалізмі. Охарактеризовані основні проблеми західної релігійної філософії в ХХ– початку ХХІ ст.

Тема 4. УКРАЇНСЬКА ФІЛОСОФІЯ: ВИНИКНЕННЯ, ЗВ'ЯЗКИ, ПЕРІОДИЗАЦІЯ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Розкриті витoki та передумови виникнення української філософії (філософські ідеї в культурі Київської Русі).

Охарактеризовано філософію Відродження і Просвітництва в Україні в XV-XVIII ст., філософські традиції Києво-Могилянської академії.

Представлена сутність класичної української філософії (філософія Г. С. Сковороди), а також основних напрямків філософської думки України XIX – XX ст. Охарактеризовано особливості української філософської парадигми та української філософської культури.

Розділ 2. «ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ»

Тема 5. «БУТТЯ» І «МАТЕРІЯ» ЯК ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ. СВІДОМІСТЬ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ

Розкрито сутність поняття «буття», схарактеризовано основні види буття.

Розкрито сутність поняття «матерія», її властивості. Представлено історію становлення категорій «буття» та «матерія». Дано характеристику методологічному значенню категорії «матерія» для медицини. Рух представлено як внутрішній атрибут матерії, надано класифікацію руху, показано взаємозв'язок різновидів руху. Простір та час представлені як форми існування матерії, описані їхні властивості.

Охарактеризована свідомість як філософську проблему. Розкрито зміст проблеми свідомості та труднощі її рішення в історії філософії.

Дана характеристика відображенню як всезагальної якості матерії. Представлена еволюцію форм відображення. Показана суспільно-історична сутність свідомості. Розкрито структуру свідомості, її основні елементи. Показано взаємозв'язок свідомості та самосвідомості, свідомості та мозку.

Тема 6. ПІЗНАВАЛЬНЕ СТАВЛЕННЯ ЛЮДИНИ ДО СВІТУ

Охарактеризовано пізнання як соціально опосередковане ставлення людини до світу.

Представлено агностицизм та його історичні форми. Показано взаємозв'язок пізнання та практики. Розкриті функції практики у пізнавальному процесі.

Суб'єкт та об'єкт пізнання – надана їх загальна характеристика.

Розкрито сутність чуттєвого та раціонального пізнання, а також специфіку їхніх форм. Охарактеризовано сутність істини та її критерії.

Представлено діалектику абсолютного та відносного в об'єктивній істині. Представлено особливості наукового пізнання. Схарактеризовані емпіричні та теоретичні рівні наукового пізнання. Розкрито основні форми наукового пізнання. Надано класифікацію методів пізнавальної діяльності.

Представлена специфіка наукового пізнання у медицині. Виявлені основні напрямки розвитку творчих здібностей людини. Схарактеризовано особливості медичної творчості.

Тема 7. ДІАЛЕКТИКА ЯК ФІЛОСОФСЬКА ТЕОРІЯ І МЕТОД ТА ЇЇ АЛЬТЕРНАТИВИ

Розкрито поняття діалектики та охарактеризовані її історичні форми. Представлено структуру діалектики – її принципи, закони та категорії. Охарактеризовано діалектику як методологію медицини, розкрити її переваги та обмеження.

Показані альтернативи діалектики: метафізика, еволюціонізм, еkleктика, софістика, негативна діалектика, суб'єктивна діалектика.

Представлено синергетику та діалектику як межі методологічних орієнтирів.

Розділ 3: «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО І КУЛЬТУРА У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ»

Тема 8. ЛЮДИНА У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВИМІРІ

Представлено філософський підхід до вивчення людини. Показано історичний шлях вивчення людини філософією (Антична філософія, Середньовіччя, епоха Ренесансу, Новий та Новітній час).

Розкрито специфіку вивчення людини українською та російською філософією. Показатно відмінність таких наступних понять, як «Людина», «індивід», «особа», «особистість», «індивідуальність».

Оцінено місце людини в структурі буття. Розкрити сутність антропосоціогенезу та його комплексного характеру. Охарактеризовано проблему соціального, біологічного та духовного в людині, показати їхній взаємозв'язок.

Розкрито духовну природу здоров'я та духовність людини як фундамент її здоров'я. Охарактеризовано зв'язок здоров'я і хвороби з моральним вибором людини.

Розкрито актуальні проблеми життя як цінності в українському суспільстві та в медицині. Моральне право та відповідальність лікаря за життя пацієнта. Визначено філософські проблеми еутаназії та соціально-філософське розуміння її сутності. Виявлено альтернативи еутаназії.

Тема 9. СУСПІЛЬСТВО ЯК МАТЕРІАЛЬНА СИСТЕМА. ДУХОВНЕ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Охарактеризовано суспільство як об'єкт філософського аналізу. Визначити специфіку філософського підходу до вивчення суспільства.

Показано тісний взаємозв'язок природи та суспільства.

Визначено сутність, етапи, а також позитивні та негативні наслідки технізації суспільства як процесу опредмечування природи. Технізація медицини: етапи, особливості та наслідки.

Представлено структуру суспільства, ключові сфери суспільного життя.

Охарактеризовано людину як центральну ланку соціальної системи, носія об'єктивного та суб'єктивного у суспільстві.

Визначено ключові проблеми розвитку суспільства. Представити суб'єктивні та об'єктивні критерії соціального прогресу.

Схарактеризовано перспективи подальшої технізації суспільства.

Охарактеризовано природу, сутність та структуру духовного життя

суспільства. Розкрити духовне життя с позиції релігії, мистецтва, культури, філософії та науки.

Показано зв'язок духовного життя суспільства із суспільною свідомістю.

Виявлено структуру, форми та функції суспільної свідомості.

Тема 10. КУЛЬТУРА ЯК ФІЛОСОФСЬКА ПРОБЛЕМА. ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛІСТИКИ

Охарактеризовано культуру як філософську проблему. Представлено духовну культуру людства як відображення суспільного буття, історичного досвіду та вищий регулятор соціальної діяльності людей.

Охарактеризовано розвиток культури та проблема її кризи в сучасному суспільстві. Представлено взаємозв'язок понять „культура” та „цивілізація”, різноманітні підходи до їх визначення.

Розкрито сутність і зміст цінностей та ціннісних орієнтацій людини. Надано характеристику аксіології як філософському вченню про цінності. Надано класифікацію цінностям. Визначено цінність соціальної роботи. Розкрито філософські аспекти глобалістики, соціокультурні тенденції сучасної соціальної роботи, шляхи їх подолання та особисту відповідальність кожного перед майбутнім.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів: 1,5	Напрямок підготовки: <u>22 „Охорона здоров'я”</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин: 45	Спеціальність: <u>227 „Фізична терапія, ерготерапія”</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	–
		Семестр	
		2-й	–
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 28 самостійної роботи студента – 17	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		8 год.	–
		Практичні, семінарські	
		20 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
17 год.	–		
Індивідуальні завдання:			
–			
Вид контролю: залік			

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна)					
	усього	У тому числі				
		лек	Пр.	лаб	інд	Срс
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1						
<i>Тема 1.</i> Світогляд людини і філософія	7	2	2	–	–	3
<i>Тема 2.</i> Філософія Стародавнього світу, Середньовіччя та Відродження	2	–	2	–	–	–
<i>Тема 3.</i> Філософія Нового та Новітніх часів	2	–	2	–	–	–
<i>Тема 4.</i> Українська філософія: виникнення, зв'язки, періодизація, тенденції розвитку	4	–	2	–	–	2
Разом за розділом 1	15	2	8	–	–	5
Розділ дисципліни 2						
<i>Тема 5.</i> «Буття» і «матерія» як філософські категорії. Свідомість як відображення та діяльність	6	2	2	–	–	2
<i>Тема 6.</i> Пізнавальне ставлення людини до світу	6	2	2	–	–	2
<i>Тема 7.</i> Діалектика як філософська теорія і метод та її альтернативи	4	–	2	–	–	2
Разом за розділом 2	16	4	6	–	–	6
Розділ дисципліни 3						
<i>Тема 8.</i> Людина у філософському вимірі. Сутність та призначення людини.	6	2	2	–	–	2
<i>Тема 9.</i> Суспільство як матеріальна система. Духовне життя суспільства	4	–	2	–	–	2
<i>Тема 10.</i> Культура як філософська проблема. Філософські аспекти глобалістики	4	–	2	–	–	2
Разом за розділом 3	14	2	6	–	–	6
Усього годин по дисципліні	45	8	20	–	–	17

5. Тематичний план лекційних занять

№	Тема	Кількість годин
1	Світогляд людини і філософія	2

2	«Буття» і «матерія» як філософські категорії. Свідомість як відображення та діяльність	2
3	Пізнавальне ставлення людини до світу	2
4	Людина у філософському вимірі	2
	УСЬОГО:	8

6. Теми семінарських занять
Не передбачено навчальним планом

7. Тематичний план практичних занять

№	Тема	Кількість годин
1	Світогляд людини і філософія	2
2	Філософія Стародавнього світу, Середньовіччя та Відродження	2
3	Філософія Нового та Новітніх часів	2
4	Українська філософія: виникнення, зв'язки, періодизація, тенденції розвитку.	2
5	«Буття» і «матерія» як філософські категорії. Свідомість як відображення та діяльність	2
6	Пізнавальне ставлення людини до світу	2
7	Діалектика як та її альтернативи	2
8	Людина у філософському вимірі	2
9	Суспільство як матеріальна система	2
10	Культура як філософська проблема. Філософські аспекти глобалістики. Залік	2
	УСЬОГО:	20

8. Тематичний план лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

9. Тематичний план самостійної роботи

№	Тема	Кількість годин
1	Світогляд людини і філософія. Взаємозв'язок між філософією, наукою та медициною. Медицина і релігія: характеристика моральних взаємовідносин	3
2	Українська філософія: виникнення, зв'язки, періодизація, тенденції розвитку	2
3	«Буття» і «матерія» як філософські категорії. Способи та форми існування матерії	2
4	Пізнавальне ставлення людини до світу. Наукове пізнання. Специфіка наукового пізнання у медицині	2

5	Біоетика та медичний експеримент. Проблема інформованої згоди. Феміністська та гендерна критика біоетики	2
6	Людина у філософському вимірі. Духовність людини як фундамент її здоров'я. Зв'язок здоров'я і хвороби з моральним вибором людини	1
7	Сутність та призначення людини. Проблема життя у ціннісному дискурсі. Життя як вища цінність. Соціально-філософське розуміння евтаназії, її альтернативи.	1
8	Суспільство як матеріальна система. Технізація суспільства та технізація медицини як процес опредмечування природи. Духовне життя суспільства	1
9	Моральний вимір відповідальності лікаря. Відповідальність як основа етичного коду лікаря. Лікарська помилка та ятрогенії.	1
10	Правові та моральні аспекти у медичній діяльності. Правові та етичні норми клінічних випробувань.	2
	УСЬОГО:	17

10. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

11. Політика викладача (кафедри)

Академічні очікування від студентів/-ок

Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,

- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії

Основні «так» та «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Плагіат та академічна доброчесність

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться

інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

12. Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення; наочні – презентація, ілюстрація; практичні – індивідуальні завдання, самостійна робота, практична робота. За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

13. Методи контролю

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому магістр повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”**, при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

“задовільно” виставляється, якщо магістр засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

“незадовільно” ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТА) В АУДИТОРІЇ:

“відмінно” ставиться магістру за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

“добре” ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанні їх обсягів.

“задовільно” ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

“незадовільно” ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. ПИСЬМОВА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”** при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

“задовільно” виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

“незадовільно” ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА:

Оцінюється з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел;
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- підготовка есе;
- виконання творчих завдань.

14. Форма оцінювання навчальних досягнень

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132

4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

15. Перелік питань для проведення підсумкового заняття

1. Світогляд: історичні типи, сутність, структура, функції.
2. Філософія: предмет, основні проблеми і зв'язок із світоглядом.
3. Функції філософії. Місце філософії в системі культури і науки.
4. Матеріалізм і ідеалізм — основні напрямки розвитку філософії.
5. Проблема методу у філософії. Діалектика та метафізика.
6. Філософія античності, її особливості і характерні риси.
7. Виникнення і основні етапи розвитку середньовічної схоластичної філософії.
8. Полеміка реалізму і номіналізму в середньовічній схоластичній філософії.
9. Фома Аквінський — систематизатор середньовічної схоластики.
10. Філософія епохи Відродження та її антропологічний характер.
11. Натурфілософія епохи Відродження. Парацельс і його боротьба проти схоластичної медицини.
12. Емпіризм філософії нового Часу. Ф. Бекон, Д. Локк.
13. Сенсуалізм і агностицизм філософії Нового часу. Дж. Берклі, Д. Юм.
14. Раціоналізм нового часу. Р. Декарт.
15. Німецька класична філософія — агностицизм І. Канта.
16. Ідеалістична Діалектика Гегеля.
17. Антропологізм Фейєрбаха.
18. Філософські, соціальні і наукові передумови виникнення марксистської філософії.
19. Основні ідеї марксистської філософії
20. Філософські ідеї в культурі київської русі (кінець X-XII ст.).
21. Філософія епохи просвітництва на Україні. Києво-Могилянська академія.

22. Г.С. Сковорода – засновник класичної української філософії.
23. Російська філософська думка кінця XIX ст. (Бердяєв М.О., Соловйов В., Флоренський П. А., Федоров М.)
24. Особливості розвитку сучасної світової філософії. Ірраціоналізм, сциєнтизм, антисциєнтизм.
25. Екзистенціальна тенденція в сучасній світовій філософії.
26. Позитивістські тенденції в сучасній філософії.
27. Сучасні релігійно-філософські вчення. Неотомізм.
28. Категорія “буття”, її зміст. Основні форми буття. Специфіка буття людини.
29. Категорія матерії, Основні етапи розвитку знань про матерію. Філософське розуміння матерії, її світоглядне і методологічне значення.
30. Зміст понять “рух”, “простір”, “час”. Взаємозв’язок простору-часу з матерією, що рухається. Форми руху матерії та їх взаємозв’язок.
31. Матерія і свідомість. Погляд на свідомість в історії філософії: ідеалізм, дуалізм, вульгарний матеріалізм, гілозоїзм, діалектичний матеріалізм.
32. Відображення та його сутність. Еволюція відображення. Свідомість як вища форма психічного відображення об’єктивного світу.
33. Виникнення свідомості: біологічні передумови та соціальні умови.
34. Сутність свідомості та його структура. Свідоме і несвідоме. Функції свідомості.
35. Свідомість та її форми.
36. Людина як предмет філософії. Сучасні концепції людини.
37. Соціально-діяльнісна сутність людини. Загальне поняття людини.
38. Співвідношення біологічного та соціального в життєдіяльності людини.
39. Філософське розуміння практики. Ознаки практики, її співвідношення з поняттям “поведінка”, діяльність”, “праця”. Форми практичної діяльності.
40. Структура практики. Діалектика об’єктивного та суб’єктивного в практичній діяльності.
41. Діалектичний характер пізнання. Чуттєве і раціональне пізнання, їх форми і взаємозв’язок.
42. Пізнання і практика, їх діалектична єдність. Гносеологічні функції практики.
43. Об’єктивна, абсолютна і відносна істина. Конкретність істини Проблема відмежування істини від помилки.
44. Наукове пізнання. Роль гіпотези в розвитку наукового знання.
45. Поняття природи. Діалектика взаємозв’язку природи і суспільства. Сутність в системі “суспільство-природа”.
46. Сутність філософського розуміння суспільства та його історії. Структура суспільства: елементи, відношення. Єдність об’єктивного та суб’єктивного і історії суспільства.
47. Поняття суспільного виробництва. Матеріальне виробництво, його структура і діалектична взаємодія елементів структури.
48. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість: сутність, структура. Форми суспільної свідомості.
49. Людина і особистість. Співвідношення понять “індивід”, “особистість”, індивідуальність”.

50. Соціальне середовище і формування особистості. Свобода особистості. Духовний світ особистості.

16. Методичне забезпечення

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Програма навчальної дисципліни.
3. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.
4. Методичні розробки для викладача.
5. Методичні вказівки до практичних занять для студентів.
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
7. Тестові та контрольні завдання до практичних занять.
8. Перелік питань для проведення підсумкового заняття.

17. Рекомендована література

Базова:

1. Практикум з курсу „Філософія” для студентів усіх спеціальностей. / А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко, Л.О. Гончаренко, О.А. Марущенко, О.С. Руденко, Ю.С. Сіда, В.В. Дейнека, Л.І. Насонова. – Харків: ХНМУ, 2015. – 60 с.
2. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 592 с.
3. П’янзін С. Д. Основи соціальної філософії: навч. посіб. – Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2014. – 152 с.
4. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Навчальний посібник. / під заг. ред. А.П. Алексеєнко, В.М. Лісового. – Харків, 2010, Колегіум. – 340 с.
5. Спиркин А. Философия: учебник. – 2-е изд. М.: Гардарики, 2008. – 738 с.

Допоміжна:

1. Афонов А. П. Філософія : навчальний посібник для студентів нефілософських спеціальностей / А. П. Афонов. – Маріуполь : ПДТУ, 2014. – 175 с.
2. Белл Даниел. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования /Д. Белл. Перевод с английского// Изд. 2-ое, испр. и доп. — М.: Academia, 2004. – 788 с.
3. Вебер М. Государство и общество /М.Вебер [пер. з нім. М.Кушнір]. – К.: Всесвіт, 2012. – 1112 с.
4. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с.
5. Попов М.В. Аксиология і медицина. – К., 2003.
6. Філософія: Підручник для мед. ВНЗ І—ІІІ р.а. — 3-є вид., перероб. та допов. Затверджено МОЗ / О.Л. Воронюк. — К., 2018. – 216 с.
7. Chomsky, N. Nuclear War and Environmental Catastrophe. – New York: Seven Stories Press, 2013.
8. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. – N.Y. : Simon & Schuster, 2011.

9. Wallerstein, I. M. *The Modern World-System. – Vol. I–IV. – University of California Press, 2011.*

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи

_____
Проф. В.Д. Марковський

“ _____ ” _____ 2019 року

Кафедра філософії

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„СОЦІОЛОГЯ”

(назва навчальної дисципліни)

Навчальний рік 2019-2020

галузь знань:

22 „Охорона здоров'я”

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність:

227 «Фізична терапія та ерготерапія» (ОКР «Бакалавр»)

(шифр і назва спеціальності)

курс:

перший

Силабус затверджений на засіданні кафедри
філософії

Протокол від

“28” серпня 2019 року № 9

Завідувач кафедри

_____ К.І.Карпенко

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“28” серпня 2019 року

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем гуманітарної та соціально-
економічної підготовки

(назва)

Протокол від

“11” вересня 2019 року № 1

Голова

_____

(підпис)

А.П. Алексеєнко

(прізвище та ініціали)

“11” вересня 2019 року

Дані про викладача, який викладає дисципліну

Прізвище, ім`я, по батькові	Марущенко Олег Анатолійович
Посада	Доцент кафедри філософії
Контактний телефон	+380991654389
Електронна пошта	o.a.maruschenko@gmail.com
Адреса кафедри	м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116
Контакти	Роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: philosknmu@gmail.com
Розклад занять	Згідно розкладу занять на I семестр
Консультації / відпрацювання	Відповідно до графіку, розміщеному на інформаційному стенді кафедри

Вступ

Силабус навчальної дисципліни «Соціологія» складений відповідно до тимчасового Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) фахівців, галузі знань 22 „Охорона здоров’я”, спеціальність: 227 «Фізична терапія та ерготерапія» (ОКР «Бакалавр»), освітньої програми «Соціологія».

Дисципліна «Соціологія» формує найбільш базові уявлення про суспільство, принципи побудови соціальних зв’язків, закономірності функціонування різних соціальних інститутів. Вивчення дисципліни «Соціологія» сприятиме кращому розумінню ролі та місця людини у суспільстві, зокрема особливостей соціалізації особистості, системи соціальних статусів та ролей.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних принципів організації освітнього процесу вищої школи для створення світоглядного та методологічного підґрунтя для критичного та системного соціальної системи.

Міждисциплінарні зв’язки. Дисципліна «Соціологія» має зв’язки з такою дисципліною, як «Філософія». Дисципліна «Соціологія» є нормативною дисципліною.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння предметів, які дають базові уявлення про суспільство та його закономірності.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни: ввести студентів у простір соціального пізнання, сформувані поглиблене уявлення про соціальну реальність, охарактеризувавши соціальні явища і процеси в контексті цілісного уявлення про суспільство, проінтерпретувати людську поведінку під соціологічним кутом зору.

1.2. Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- допомогти студентам скласти чітке уявлення про соціологічні підходи та методи аналізу соціальної реальності;
- ознайомити студентів з понятійно-категоріальним апаратом і з основними дефініціями та концепціями соціології;
- сформувані цілісне уявлення про суспільство та закономірності його функціонування;
- показати процес і механізми формування особистості, вписаної у суспільний контекст;

1.3. Компетентності та результати навчання:

Згідно з вимогами стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

інтегральної: здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов’язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням

положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальних: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі Матриці компетентностей»:

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.					
Загальні компетентності					
1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Знати методи застосування знань при вирішенні практичних питань	Вміти використувати знання при різноманітних практичних ситуаціях	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують до фахівців та нефаківців	Нести відповідальність за своєчасність прийнятих рішень у цих ситуаціях, зокрема у складних умовах
2	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо	Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального	Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які	Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та

		мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи	суперечливих вимог	навчаються	прогнозування
3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	Знати алгоритм та джерела пошуку наукової інформації в галузі соціології	Вміти вибирати доступні ресурси, обробляти та аналізувати знайдену інформацію, демонструвати використання критичного підходу під час інтерпретації інформації	Встановлювати відповідні зв'язки для пошуку, оброблення та аналізу інформації	Здатність працювати автономно, нести відповідальність за достовірність зібраної інформації

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі **результати навчання**:

- знати: місце соціології серед інших наук про суспільство; ключові закономірності і тенденції розвитку суспільства, його структуру; характеристики основних соціальних інститутів; культури, її рівні, структурні компоненти та форми; місце гендеру у системі культури; механізми соціалізації, особливості девіації та її зв'язок із медичною практикою, соціальні причини захворювань;
- вміти: аналітично мислити, логічно будувати власні відповіді, здійснювати порівняльний аналіз, формувати та відстоювати власну світоглядну позицію; аналізувати сучасні актуальні соціальні проблеми, застосовуючи навички соціологічного аналізу; формувати власну позицію відносно різних соціальних процесів та явищ, що існують у суспільстві, зокрема, у медицині; аналізувати різноманітні соціальні проблеми, що виникають у сфері медицини та охорони здоров'я, використовуючи навички їх розв'язання.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» відводиться 45 годин, 1,5 кредити ЄКТС.

Розділ 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА. СУСПІЛЬСТВО ТА ОСОБИСТІСТЬ У ФОКУСІ СОЦІОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

Тема 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА ПРО СУСПІЛЬСТВО.

Особливості соціології, її об'єкту, предмету та функцій.

Історичні тенденції розвитку соціологічного знання, його специфіка.

Основні методологічні підходи к поясненню суспільства – мікросоціологія і мікросоціологія.

Структура соціологічного знання: загальна соціологія, спеціальні соціологічні теорії, конкретно-соціологічний аналіз. Теоретична та прикладна соціологія.

Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук: соціологія та філософія; соціологія та історія; соціологія та психологія.

Тема 2. КОНКРЕТНО-СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА

Зміст і призначення конкретно-соціологічних досліджень.

Різновиди конкретно-соціологічних досліджень.

Програма соціологічного дослідження та два її розділи: методологічний і процедурний.

Методи збору соціологічної інформації – спостереження, аналіз документів, соціальний експеримент, опитування. Різновиди опитування.

Вимоги до соціологічної анкети, її структура, класифікація запитань (змістовних і функціональних) у соціологічній анкеті. Шкали у соціологічній анкеті.

Етичні проблеми, пов'язані із проведенням соціологічних досліджень.

Тема 3. СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО СТРУКТУРА.

Суспільство як об'єкт соціологічного аналізу. Ознаки суспільства.

Історичні типи суспільства – традиційне, індустріальне, постіндустріальне.

Типологія суспільства Ф. Тьоніса і К. Поппера.

Різноманітні підходи щодо природи розвитку суспільства (лінійний розвиток, циклічний розвиток, нелінійний розвиток).

Еволюція і революція як два шляхи розвитку суспільства.

Соціальні групи: сутність і класифікація.

Соціальні інститути: функції, структура, види. Феномен інституціоналізації.

Взаємозв'язок соціальних груп і соціальних інститутів.

Тема 4. ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ І СОЦІАЛЬНА СТРАТИФІКАЦІЯ. МАРГІНАЛЬНІСТЬ У СУСПІЛЬСТВІ.

Висвітлення проблеми соціальної нерівності у соціологічних та соціально-філософських дослідженнях.

Типи стратифікаційних структур (рабовласницька, кастова, станова, класова). Теорії соціальної стратифікації (К. Маркс, М. Вебер та інші).

Поняття соціального статусу. Вроджені, приписані та набуті статуси.

Поняття соціальної ролі. Соціальні норми, що визначають параметри рольової поведінки. Моральні, релігійні, юридичні, традиційні норми.

Маргінальність як соціальне явище: сутність і причини. Маргінальний статус та фактори його утворення. Прояви маргінальності на рівні індивідів, соціальних груп, суспільства у цілому.

Тема 5. ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ.

Сутність соціальної мобільності, її канали і динаміка. Горизонтальна і вертикальна, висхідна і низхідна, індивідуальна та колективна соціальна мобільність.

Специфіка та загальні принципи вертикальної мобільності, її прояви на рівні індивідів, соціальних груп, суспільства у цілому.

Соціальна мобільність в системі охорони здоров'я. Медична професійна сфера як канал вертикальної мобільності.

Горизонтальна мобільність та її особливості.

Інтрагенераційна та інтергенераційна мобільність у сучасному суспільстві.

Тема 6. СОЦІОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ОСОБИСТОСТІ.

Особистість як об'єкт соціологічного аналізу. Завдання соціології щодо вивчення особистості.

Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Структури особистості: біологічна, психологічна, соціальна.

Біологічні та психогенні елементи особи. Специфіка соціальної структури особистості та її елементи: потреби, інтереси, цінності, установки.

Зміна соціальних цінностей, ієрархія потреб, моделі життєвих орієнтацій особистості.

Механізми взаємодії особистості й суспільства. Особі як об'єкт і суб'єкт соціальних відносин. Роль груп у формуванні особи.

Тема 7. ОСОБИСТІСТЬ ТА ЇЇ СОЦІАЛІЗАЦІЯ. ТЕОРІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Соціалізація особистості. Культура як вагомий чинник соціалізації особи.

Три форми становлення особистості: ідентифікація, індивідуалізація, персоніфікація. Рівні, фази, етапи, стадії соціалізації.

Адаптивний підхід при вивченні соціалізації дорослих. Поняття «кризи» як етапу в житті дорослої людини. Еволюційний підхід до розуміння проблеми. Стадії життєвого циклу людини в концепції Е. Еріксона.

Агенти соціалізації та їх роль у формуванні особистості. Відмінності у соціалізації дітей та дорослих.

Ресоціалізація та десоціалізація особистості. Депривація. Госпіталізм. Випадки, коли соціалізація може не мати успіху.

Процес соціалізації лікаря, сестринського персоналу та інших працівників сфери охорони здоров'я. Обставини, що супроводжують цей процес.

Теорії соціалізації. Психоаналітична концепція З. Фрейда. Топографічна і структурна моделі особистісної організації. Базові інстинкти поведінки людини. Поняття сублімації.

Трьохелементна теорія „дзеркального Я” Ч. Кулі.

Теорія соціальної інтеракції Дж. Міда та стадії соціалізації.

Теорії когнітивного розвитку особи Ж. Піаже. Теорія соціалізації Л. Колберга.

Соціальна типологія характерів за Е. Фроммом. Поняття продуктивної та непродуктивної орієнтації характеру, її взаємозв'язок з індивідуальною та суспільною еволюцією.

Розділ 2. КУЛЬТУРА І СУСПІЛЬСТВО. ГЕНДЕР ЯК КУЛЬТУРНА СКЛАДОВА І ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО КОНСТРУЮВАННЯ. СОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ДЕВІАЦІЯ

Тема 8. КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІОЛОГІЇ. ТИПОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ. СУБКУЛЬТУРА. СУБКУЛЬТУРА МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ І ЛІКАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Поняття культури в соціології. Культура як соціальний феномен. Соціальні функції культури, її сфери прояву та роль у суспільстві.

Основні елементи культури: мова, цінності, соціальні норми, складні зразки поведінки, символи. Матеріальна і духовна культура.

Культурні універсалиї. Форми культури: елітарна, народна, масова, екранна (віртуальна). Види культури: загальнолюдська культура, домінуюча суперкультура, субкультура, контркультура, девіантна культура, особистісна культура.

Етноцентризм, ксеноцентризм, культурний релятивізм.

Субкультура, її форми та складові. Різновиди субкультур. Сучасні молодіжні субкультури. Взаємозв'язок між субкультурою, контркультурою та девіантною культурою.

Феномен професійних субкультур. Демографічна та структурна специфіка субкультури лікарів, сестринського персоналу та працівників сфери охорони здоров'я.

Характерні особливості лікарської діяльності у соціально-філософському, соціально-психологічному та ціннісно-нормативному аспектах.

Професійне середовище медичного працівника та його детермінованість соціальними чинниками. Фактори, що суттєво впливають та/або ускладнюють лікарську діяльність.

Соціокультурна та етична проблематика взаємовідносин лікаря і пацієнта.

Тема 9. ГЕНДЕР У СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

„Стать” і „гендер” – сутнісне розмежування двох понять. Чотири „виміри” статі – морфологічний, генетичний, гонадний, церебральний.

Біологічно-есенціалістський, статево-рольовий та соціально-конструктивістський підходи у гендерному дискурсі.

Гендер як сконструйований продукт культури. Взаємозв'язок статево-рольового набору та типу суспільства. Чоловічі та жіночі ролі і гендерний порядок. Феномен гетеронормативності.

Місце гендеру у ціннісно-нормативній системі суспільства. Гендер і нація: маскуліність і фемінність у владно-правовій та політичній риторичі.

Тема 10. ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ ТА ДИСКРИМІНАЦІЯ. ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Гендерна нерівність і сексизм у сучасному суспільстві. Гендерна статистика: світовий і український виміри. Гендерна дискримінація: складності у визначенні ролей. Виклики щодо реалізації рівних прав та можливостей для осіб поза межами патріархального гетеронормативного та гетеросексуального дискурсу.

Гендерні стереотипи як інструмент гендерної поляризації, сегрегації й утвердження гендерної нерівності в суспільстві. Типізація та помноження гендерних стереотипів у мовних, буденних, виховних та суспільних практиках.

Сутність і зміст найбільш поширених гендерних стереотипів.

Гендерна соціалізація: зміст і механізми. Маскуліні і фемінні особистісні риси й якості та інші конструкти гендерної соціалізації.

Основні механізми гендерної соціалізації. Гендерне конструювання: „механіка” процесу і основні ролі в ньому.

Роль сім'ї як агента гендерного конструювання. Одяг й іграшки як інструменти цього процесу.

Гендерні аспекти кар'єри. Чоловіки та жінки у медійному просторі.

Жінки та чоловіки як об'єкти соціальної політики. Соціальна та статева нерівність у доступі до державної підтримки.

Проблема рівних репродуктивних прав, обов'язків та свобод. Вплив дискримінаційних практик та стереотипізації на гендерну соціалізацію, поведінку та становлення особистості.

Тема 11. СОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА ОСОБИСТОСТІ. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ ТА СОЦІАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ. ДЕВІАЦІЯ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ. ТЕОРІЇ ДЕВІАЦІЇ.

Специфіка соціальної поведінки. Тлумачення сутності соціальної поведінки представниками психологічного напрямку в соціології.

Особова, між особова, групова, між групова поведінка. Вплив на соціальну поведінку демографічних, соціальних та особистісних чинників.

Соціальні норми як регулятор соціальної поведінки. Норми моралі і норми права: сутнісне розмежування. Соціальні норми й санкції – формальні та неформальні.

Соціальний контроль як механізм соціальної регуляції поведінки. Система соціального контролю, його основні види та методи. Ізоляція, обособлення, реабілітація.

Норми суспільної поведінки у контексті норм здоров'я.
Цінність життя та поняття здоров'я людини у різних типах суспільства.

Конформізм і девіація. Три компоненти девіації. Основні підходи до аналізу причин девіантної поведінки.

Біологічні концепції девіації Ч. Ломброзо, У. Шелдона.

Психологічна теорія девіантної поведінки З. Фрейда.

Соціологічні теорії девіації.

Теорія аномії Е. Дюркгейма.

Культурологічна теорія Селліна і Міллера.

Теорія диференційної соціалізації Сатерленда.

Теорія стигматизації Г. Беккера.

Концепція Р. Мертона про типи девіантної поведінки.

Розділ 3. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КОНФЛІКТІВ, СІМ'Ї, СФЕР МЕДИЦИНИ І ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Тема 12. КОНФЛІКТИ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ. СПЕЦИФІКА КОНФЛІКТІВ У МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Соціологія конфлікту як галузь соціологічної науки. Соціологія конфлікту і конфліктологія.

Соціологічні пояснення природи конфлікту: Г. Зіммель, К. Маркс, Р. Даррендорф, Л. Козер, Д. Белл, Т. Парсонс.

Конфлікт як соціальне явище. Соціальні фактори, що стимулюють конфлікти.

Види соціального конфлікту. Структура конфлікту. Стадії конфлікту, його об'єкт і предмет. Учасники конфлікту та їх ролі в ньому. Фігура посередника та загальноприйняті вимоги до неї. Поняття „ціна конфлікту”.

Функції соціального конфлікту – деструктивні та позитивні. Шляхи вирішення соціального конфлікту. Небезпека „замороження” конфлікту.

Основні джерела та передумови конфлікту у медичному середовищі. Предмет конфлікту у медичному середовищі. Специфіка розв'язання конфліктів у медичному середовищі.

Тема 13. СІМ'Я ТА ШЛЮБ У СУЧАСНОМУ СВІТІ. СТАТУСИ І РОЛІ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

„Сім'я” і „шлюб”: сутнісне розмежування двох понять. Мікро- і макрорівні дослідження сім'ї.

Історична еволюція і розвиток сімейно-шлюбних відносин: дискусіні питання.

Різновиди сім'ї і шлюбу. Періоди існування сім'ї (сімейний цикл).

Соціальні функції сім'ї. Сім'я як соціальна цінність.

Особливості сім'ї та шлюбу у сучасному суспільстві, її соціальні проблеми, соціальна політика підтримки сім'ї.

Сімейний лікар і специфіка його статусно-рольової діяльності. Головні завдання сімейного лікаря.

Перешкоди на шляху розвитку сімейної медицини.

Тема 14. СФЕРИ МЕДИЦИНИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ. СОЦІАЛЬНІ ПРИЧИНИ ЗАХВОРЮВАНЬ

Медична соціологія як галузь соціології. Предмет та задачі медичної соціології. Зв'язок медичної соціології з іншими науками.

Основний фокус вивчення сфер медицини та охорони здоров'я соціологією: дослідження професії лікаря та його соціального статусу, депрофесіоналізація медицини, роль хворого (пацієнта) у сферах медицини та охорони здоров'я, специфіка поведінки під час хвороби, соціальне конструювання хвороби і медичного знання, соціальна нерівність у „доступі до здоров'я”, медицина як соціальний інститут.

Основні сучасні світові тенденції розвитку медицини та сфери охорони здоров'я, взаємозв'язок цих процесів з розвитком суспільства у цілому.

Соціологічне значення понять «здоров'я» та «хвороба». Етапи становлення цих понять: нормоцентричний, нозоцентричний, вірогідностний.

Соціологічне значення понять „спосіб життя” і „якість життя”. Статусні індикатори якості життя.

Основні соціальні причини захворювань. Соціальні фактори захворювань.

Моделі медицини: «гіппократівська модель медицини», «саморегулятивно-профілактична модель».

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів: 1,5	Напрямок підготовки: <u>22 „Охорона здоров'я”</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин: 45	Спеціальність: <u>227 „Фізична терапія та ерготерапія”</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	–
		Семестр	
		1-й	–
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 22 самостійної роботи студента – 23	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		6 год.	–
		Практичні, семінарські	
		16 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
Самостійна робота			
23 год.	–		

		Індивідуальні завдання:
		–
		Вид контролю: залік

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна)					
	усього	У тому числі				
лек		пр	лаб	інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1						
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	4,5	0,5	2	–	–	2
Тема 2. Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика	4,5	0,5	2	–	–	2
Тема 3. Суспільство та його структура	3,5	0,5	1	–	–	2
Тема 4. Проблема соціальної нерівності і соціальна стратифікація. Маргінальність у суспільстві	2,5	0,5	1	–	–	1
Тема 5. Феномен соціальної мобільності	2	–	1	–	–	1
Тема 6. Соціологічна концепція особистості	2,5	0,5	1	–	–	1
Тема 7. Особистість та її соціалізація. Теорії соціалізації	3,5	0,5	1	–	–	2
Разом за розділом 1	23	3	9	–	–	11
Розділ дисципліни 2						
Тема 8. Культура як об'єкт соціології. Типологія культури. Субкультура. Субкультура медичних працівників і лікарська діяльність	4	1	1	–	–	2
Тема 9. Гендер у системі культури	3	–	1	–	–	2
Тема 10. Гендерна нерівність та дискримінація. Особливості гендерної соціалізації	2	–	1	–	–	1
Тема 11. Соціальна поведінка особистості. Соціальні норми та соціальний контроль. Девіація та її сутність. Теорії девіації	4	1	1	–	–	2
Разом за розділом 2	13	2	4	–	–	7
Розділ дисципліни 3						

Тема 12. Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі	3	1	1	–	–	1
Тема 13. Сім'я та шлюб у сучасному світі	3	–	1	–	–	2
Тема 14. Сфери медицини і охорони здоров'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні причини захворювань	3	–	1	–	–	2
Разом за розділом 3	9	1	3	–	–	5
Всього годин по дисципліні	45	6	16	–	–	23

5. Тематичний план лекційних занять

№	Тема заняття	Кількість годин
1	Соціологія як наука про суспільство. Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика	1
2	Суспільство та його структура. Проблема соціальної нерівності і соціальна стратифікація. Маргінальність у суспільстві	1
3	Соціологічна концепція особистості. Особистість та її соціалізація. Теорія соціалізації	1
4	Культура як об'єкт соціології. Типологія культури. Субкультура. Субкультура медичних працівників і лікарська діяльність	1
5	Соціальна поведінка особистості. Соціальні норми та соціальний контроль. Девіація та її сутність. Теорії девіації	1
6	Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі	1
	УСЬОГО	6

6. Тематичний план семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

7. Тематичний план практичних занять

№	Тема заняття	Кількість годин
1	Соціологія як наука про суспільство	2
2	Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика	2
3	Суспільство та його структура	1
4	Проблема соціальної нерівності і соціальна стратифікація. Маргінальність у суспільстві	1
5	Феномен соціальної мобільності	1
6	Соціологічна концепція особистості	1

7	Особистість та її соціалізація. Теорії соціалізації	1
8	Культура як об'єкт соціології. Типологія культури. Субкультура. Субкультура медичних працівників і лікарська діяльність	1
9	Гендер у системі культури	1
10	Гендерна нерівність та дискримінація. Особливості гендерної соціалізації	1
11	Соціальна поведінка особистості. Соціальні норми та соціальний контроль. Девіація та її сутність. Теорії девіації	1
12	Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі	1
13	Сім'я та шлюб у сучасному світі	1
14	Сфери медицини і охорони здоров'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні причини захворювань	1
	<i>Разом:</i>	16

8. Тематичний план лабораторних занять
Не передбачено навчальним планом

9. Тематичний план самостійної роботи

№	Тема заняття	Кількість годин
1	Соціологія як наука про суспільство	2
2	Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика	2
3	Суспільство та його структура	2
4	Проблема соціальної нерівності і соціальна стратифікація. Маргінальність у суспільстві	1
5	Феномен соціальної мобільності	1
6	Соціологічна концепція особистості	1
7	Особистість та її соціалізація. Теорії соціалізації	2
8	Культура як об'єкт соціології. Типологія культури. Субкультура. Субкультура медичних працівників і лікарська діяльність	2
9	Гендер у системі культури	2
10	Гендерна нерівність та дискримінація. Особливості гендерної соціалізації	1
11	Соціальна поведінка особистості. Соціальні норми та соціальний контроль. Девіація та її сутність. Теорії девіації	2
12	Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі	1
13	Сім'я та шлюб у сучасному світі	2
14	Сфери медицини і охорони здоров'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні причини захворювань	2

10. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

11. Політика викладача (кафедри) Академічні очікування від студентів/-ок Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії **Основні «так» та «ні»**

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Плагіат та академічна доброчесність

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

12. Методи навчання

- за джерелом передачі і сприймання навчальної інформації: словесні – пояснення, роз'яснення, розповідь, бесіда, дискусія; наочні – ілюстрація, демонстрація, презентація;
- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації – аналітичний, синтетичний, індуктивний, дедуктивний, аналітико-синтетичний;
- за ступенем самостійності мислення студентів у процесі оволодіння знаннями – репродуктивний, проблемно-пошуковий.

13. Методи контролю

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому магістр повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”**, при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

“задовільно” виставляється, якщо магістр засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

“незадовільно” ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТА) В АУДИТОРІЇ:

“відмінно” ставиться магістру за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

“добре” ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанні їх обсягів.

“задовільно” ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

“незадовільно” ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. ПИСЬМОВА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”** при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

"задовільно" виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

"незадовільно" ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА:

Оцінюється з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел;
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- підготовка есе;
- виконання дослідницького проєкту (розробка інструментарію);
- виконання творчих завдань.

14. Форма оцінювання навчальних досягнень

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		

4.47-4,49	179	3.7-3,71	148
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

15. Питання для проведення підсумкового заняття:

1. Особливості соціології, її об'єкту, предмету та функцій.
2. Історичні тенденції розвитку соціологічного знання, його специфіка.
3. Основні методологічні підходи к поясненню суспільства – мікросоціологія і мікросоціологія.
4. Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук.
5. Зміст і призначення, різновиди конкретно-соціологічних досліджень.
6. Програма соціологічного дослідження та два її розділи: методологічний і процедурний.
7. Методи збору соціологічної інформації – спостереження, аналіз документів, соціальний експеримент, опитування. Різновиди опитування.
8. Вимоги до соціологічної анкети, її структура, класифікація запитань (змістовних і функціональних) у соціологічній анкеті. Шкали у соціологічній анкеті.
9. Суспільство як об'єкт соціологічного аналізу. Ознаки суспільства.
10. Соціальні групи: сутність і класифікація.
11. Соціальні інститути: функції, структура, види. Феномен інституціоналізації.
12. Взаємозв'язок соціальних груп і соціальних інститутів.
13. Типи стратифікаційних структур (рабовласницька, кастова, станова, класова). Теорії соціальної стратифікації (К. Маркс, М. Вебер та інші).
14. Поняття соціального статусу. Вроджені, приписані та набуті статуси.
15. Поняття соціальної ролі. Соціальні норми, що визначають параметри рольової поведінки. Моральні, релігійні, юридичні, традиційні норми.
16. Маргінальність як соціальне явище: сутність і причини.
17. Сутність соціальної мобільності, її канали і динаміка. Горизонтальна і вертикальна, висхідна і низхідна, індивідуальна та колективна соціальна мобільність.
18. Інтрагенераційна та інтергенераційна мобільність у сучасному суспільстві.
19. Особистість як об'єкт соціологічного аналізу. Завдання соціології щодо вивчення особистості.
20. Співвідношення понять “людина”, “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”. Структури особистості: біологічна, психологічна, соціальна.
21. Особа як система соціальних статусів та ролей. Визначення соціальної ролі. Рольовий набір. Рольовий конфлікт.

22. Типологія особистості. Ідеальний, модальний, базисний типи особистості. Співвідношення ідеального, нормативного і реального типів.
23. Соціалізація особистості. Культура як вагомий чинник соціалізації особи.
24. Агенти соціалізації та їх роль у формуванні особистості. Відмінності у соціалізації дітей та дорослих. Ресоціалізація та десоціалізація особистості.
25. Психоаналітична концепція З. Фрейда. Трьохелементна теорія „дзеркального Я” Ч. Кулі. Теорія соціальної інтеракції Дж. Міда та стадії соціалізації. Теорії когнітивного розвитку особи Ж. Піаже. Теорія соціалізації Л. Колберга.
26. Поняття культури в соціології. Культура як соціальний феномен.
27. Основні елементи культури: мова, цінності, соціальні норми, складні зразки поведінки, символи. Матеріальна і духовна культура.
28. Форми культури: елітарна, народна, масова, екранна (віртуальна). Види культури: загальнолюдська культура, домінуюча суперкультура, субкультура, контркультура, девіантна культура, особистісна культура.
29. Етноцентризм, ксеноцентризм, культурний релятивізм.
30. Субкультура, її форми та складові. Різновиди субкультур. Сучасні молодіжні субкультури.
31. Специфіка соціальної поведінки. Соціальні норми як регулятор соціальної поведінки. Соціальний контроль як механізм соціальної регуляції поведінки.
32. Конформізм і девіація. Три компоненти девіації. Основні підходи до аналізу причин девіантної поведінки.
33. Біологічні концепції девіації Ч. Ломброзо, У. Шелдона. Психологічна теорія девіантної поведінки З. Фрейда. Культурологічна теорія Селліна і Міллера.
34. Соціологічні теорії девіації. Теорія аномії Е. Дюркгейма. Теорія стигматизації Г. Беккера. Концепція Р. Мертона про типи девіантної поведінки.
35. Основні види та форми девіантної поведінки.
36. Фактори ризику девіантної поведінки: біологічні, психологічні, соціально-економічні, соціально-педагогічні та соціально-культурні.
37. Соціологія конфлікту як галузь соціологічної науки. Соціологічні пояснення природи конфлікту: Г. Зіммель, К. Маркс, Р. Даррендорф, Л. Козер, Д. Белл, Т. Парсонс.
38. Конфлікт як соціальне явище. Соціальні фактори, що стимулюють конфлікти. Види соціального конфлікту. Структура конфлікту. Стадії конфлікту, його об’єкт і предмет. Учасники конфлікту та їх ролі в ньому.
39. „Сім’я” і „шлюб”: сутнісне розмежування двох понять. Мікро- і макрорівні дослідження сім’ї.
40. Різновиди сім’ї і шлюбу. Періоди існування сім’ї (сімейний цикл).
41. Соціальні функції сім’ї. Сім’я як соціальна цінність.
42. Особливості сім’ї та шлюбу у сучасному суспільстві, її соціальні проблеми, соціальна політика підтримки сім’ї.

43. Основний фокус вивчення сфер медицини та соціальної роботи соціологією.
44. Соціологічне значення понять «здоров'я», «хвороба», «спосіб життя» і «якість життя».
45. Основні соціальні причини захворювань. Соціальні фактори захворювань.

16. Методичне забезпечення

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Програма навчальної дисципліни.
3. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.
4. Методичні розробки для викладача.
5. Методичні вказівки до практичних занять для студентів.
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
7. Тестові та контрольні завдання до практичних занять.
8. Перелік питань для проведення диференційованого заліку.

17. Рекомендована література

Базова література:

1. Ю.С. Сіда, О.А. Марущенко Соціологія та медична соціологія. Навчально-методичний посібник. – Х.: ХНМУ, 2012. – 140 с.
2. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. Київ : Видавництво Ліра-К, – 2019. – 354 с.
3. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. – 407 с.
4. Кузьменко Т. М. Соціологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 320 с.
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с. ISBN 966-423-153-1.

Рекомендована література:

1. Рожанська Н. В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. / Н. В. Рожанська, О. М. Дрожанова, О. А. Онофрійчук за наук. ред. І. А. Мейжис, В. Л. Гавелі. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 336 с.
2. Рущенко І.П. Загальна соціологія. Підручник. – Харків, Видавництво Нац.ун-ту внутрішніх справ., 2009.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра суспільних наук
Навчальний рік 2019 - 2020

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Соціально-гуманітарні науки («Політологія»)

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
суспільних наук

Протокол від
“29” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

Робак І.Ю.

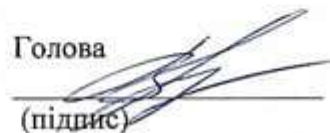
(підпис)
прізвище)

(ініціали,

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

Протокол від
“31” серпня 2019 року № 1

Голова

(підпис)

Вовк О. Ю.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Чернуха Олександр Васильович, доцент кафедри суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.
2. Демочко Ганна Леонідівна, доцент кафедри суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.

ДАНИ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Демочко Ганна Леонідівна, доцент, кандидат історичних наук,
hl.demochko@knmu.edu.ua
- Чернуха Олександр Васильович, доцент, кандидат історичних наук,
ov.chernukha@knmu.edu.ua
- Троценко Олексій Володимирович, старший викладач,
ov.trotsenko@knmu.edu.ua

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)

Історія України, культурологія, політологія

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра суспільних наук

Посилання на дистанційний курс:
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5333>

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Політологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), фахівців першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності – 227 Фізична терапія, ерготерапія (денна форма навчання).

Опис освітнього компоненту (анотація). Метою вивчення курсу «Політологія» є формування у студентів-медиків базових знань про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, конституційні права людини і громадянина, місце і значення політичних систем і режимів у житті держави і громадянського суспільства. Завдання курсу передбачають ознайомлення здобувачів вищої освіти з ключовими питаннями політології, розуміння сутності політики як суспільного явища, розуміння сенсу і основних напрямків розвитку світового політичного процесу, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному світі. Освітній компонент «Політологія» відіграє важливу роль у формуванні гармонійної особистості лікаря-громадянина незалежної держави, оскільки його вивчення забезпечує розвиток національної свідомості, загальної культури й соціалізації особистості.

Предметом вивчення освітнього компоненту є об'єкт і метод політичної науки взагалі і української зокрема, основні світові і вітчизняні політологічні школи, сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, суб'єктів політики, основні напрямки розвитку світового політичного процесу, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному світі.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення освітнього компоненту пов'язане зі знаннями компонентів «Історія та культура України», «Світова цивілізація», «Краєзнавство», «Менеджмент та лідерство в медсестринстві».

Пререквізити. Вивчення компоненту передбачає попереднє засвоєння предметів, які дають базові уявлення про політичне становище України.

Постреквізити. «Політологія» предметно інтегрується з дисциплінами, які забезпечують подальшу гуманітарну підготовку студентів-медиків: «Медицина і художня культура», «Медична субкультура», «Основи християнської етики та моралі».

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою викладання освітнього компоненту «Політологія» є формування у студентів-медиків базових знань про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, конституційні права людини і громадянина, місце і значення політичних систем і режимів у житті держави і громадянського суспільства.

1.2. Основними завданнями вивчення компоненту «Політологія» є: ознайомлення здобувачів вищої освіти з ключовими питаннями політології, розуміння сутності політики як суспільного явища, розуміння сенсу і основних напрямків розвитку світового політичного процесу, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному світі; реконструювати соціально-економічний і політичний устрій України в різні періоди її розвитку; дати оцінку

взаємовідносинам влади та суспільства України на всіх етапах її історії.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральна:

здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук;

загальні:

- ЗК 01 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 02 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- ЗК 03 – Навички міжособистісної взаємодії;
- ЗК 04 – Здатність працювати в команді;
- ЗК 05 – Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- ЗК 06 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- ЗК 07 – Здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ЗК 08 – Здатність планувати та управляти часом;
- ЗК 09 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК 10 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 11 – Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК 12 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 13 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- ЗК 14 – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК 15 – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

- СК1 – Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я;

- СК 02 – Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції;
- СК 03 – Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії;
- СК 04 – Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії;
- СК 05 – Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини;
- СК 06 – Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати;
- СК 07 – Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії;
- СК 08 – Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії;
- СК 09 – Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта;
- СК 10 – Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати;
- СК 11 – Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов;
- СК 12 – Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів;
- СК 14 – Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

- ПРН 01 – Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади;
- ПРН 02 – Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, оволодіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами);
- ПРН 03 – Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень;

- ПРН 05 – Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя;
- ПРН 07 – Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП) ;
- ПРН 09 – Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії;
- ПРН 10 – Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності;
- ПРН 13 – Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.
- ПРН 14 – Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування;
- ПРН 18 – Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальних навичок (Soft skills)**: комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проектів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проектів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проектів, метод самопрезентації).

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	-
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 45	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ерготерапія»	Рік підготовки:	
		2	-
		Семестр	
		2-й	-
		Лекції	
		8 год.	-

Годин для денної форми навчання: аудиторних – 26 самостійної роботи студента – 19	Освітньо-кваліфікаційний рівень: I бакалаврський ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		- год.	-
		Самостійна робота	
		19 год.	-
		Індивідуальні завдання: - год.	
Вид контролю: поточний і залік			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Предмет і метод. Функції політології	1	Вступна, оглядова, проблемна, бінарна
2	Політика в історії суспільної думки	1	Оглядова, проблемна, бінарна
3	Політична система суспільства. Влада і політичний режим	2	Оглядова, проблемна, бінарна
4.	Держава і громадське суспільство	2	Оглядова, проблемна, бінарна
5.	Охорона здоров'я – структурна складова соціальної політики держави	2	Оглядова, проблемна, бінарна, завершальна
Всього лекційних годин		8	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Становлення політичної думки в Україні	2	проблемне навчання,	Усне опитування,
2.	Політична система суспільства. Влада і політичний режим	2	ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах,	тестове опитування в системі MOODLE
3.	Політичні партії, громадські організації та суспільно-політичні рухи	2	розвивальне навчання,	
4.	Політична еліта та політичне лідерство	2	різнорівневе навчання,	

5.	Політична свідомість і політична культура. Політика і мораль	2	евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод, метод проектного навчання, організація екскурсій до музеїв та на виставки	
6.	Вибори і виборчі системи	2		
7.	Політичні конфлікти та кризи	2		
8.	Охорона здоров'я – структурна складова соціальної політики держави	2		
9.	Світова політика. Сучасні світові політичні процеси. Україна у світовому співтоваристві	2		
Всього годин семінарських занять		18		

2.2.3 Практичні заняття не передбачені

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Політика в історії суспільної думки	1	проблемне навчання, робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання, презентаційний метод, метод проектного навчання	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE, участь у наукових конференціях
2.	Становлення політичної думки в Україні	2		
3.	Держава і громадське суспільство	2		
4.	Політичні партії, громадські організації та суспільно-політичні рухи	2		
5.	Політична еліта та політичне лідерство	2		
6.	Політична свідомість і політична культура. Політика і мораль	2		
7.	Вибори і виборчі системи	2		
8.	Людина і політика	2		
9.	Охорона здоров'я – структурна складова соціальної політики держави	2		
10.	Світова політика. Сучасні світові політичні процеси. Україна у світовому співтоваристві	2		

Всього годин самостійної роботи студента	19		
--	----	--	--

Методи навчання. На лекціях і семінарських заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання (з урахуванням можливостей сильних і слабких здобувачів вищої освіти), евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем вищої освіти доповіді-презентації), метод проєктного навчання (підготовка здобувачем вищої освіти самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

Методи контролю (наводяться лише ті, що використовуються під час викладання компоненту):

Поточний контроль. У ході поточного контролю використовуються методи індивідуального та фронтального опитування, письмове тестування, написання творчих робіт (есей, рецензія, огляд, власне висловлювання), метод мікрофону, розв'язання проблемних завдань, робота з джерелами і науковою літературою, перегляд фільмів з подальшим обговоренням, робота в групах, перевірочні контрольні роботи.

Підсумковий контроль здійснюється на останньому занятті у формі підсумкового заняття, що включає контроль усіх видів підготовки, передбачених програмою освітнього компоненту. За результатами навчальної діяльності виставляється залік за двобальною шкалою «зараховано» – «не зараховано». Також виставляється оцінка за традиційною шкалою.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі [«Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) (табл. 2).

Таблиця 2

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126

4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Максимальна сума балів за курс складає 200 балів, мінімально прийнятна для отримання заліку – 120 балів.

3.2. Питання до заліку:

1. Сутність, структура і функції політики. Визначення політики у М. Вебера.
2. Предмет, функції, методи і наукові школи політології.
3. Формування політології як науки. Політологічні дослідження і викладання політології у США.
4. Виникнення, етапи розвитку та основні напрями політичної думки.
5. Політичні ідеології (лібералізм, консерватизм, соціалізм, фашизм): їхні сутнісні риси та історичні причини появи.
6. Політична думка Давньоруської держави.
7. Особливості та витоки політичних поглядів козацької старшини (XVI–XVIII ст.).
8. Політичні ідеї членів Кирило-Мефодіївського братства в контексті епохи (декабризм, утопічний соціалізм у Західній Європі, романтизм і панславізм).
9. Своєрідність громадівського соціалізму М. Драгоманова.
10. Особливості формування українського марксизму (Ю. Бачинський і галицькі радикали).
11. Українській інтегральний націоналізм Д. Донцова у контексті появи фашистських рухів в Європі.
12. Політичні ідеї і програми українських дисидентів.
13. Сучасні постаті, напрацювання і завдання української політології.
14. Політичні системи і режими: визначення, структура, функції, класифікації.
15. Дослідження тоталітаризму (Р. Арон, Х. Арендт, З. Бжезінський) і проблема політичної упередженості цієї концепції.
16. Види демократії (пряма, представницька, плебісцитарна тощо): визначення та історичні умови функціонування.

17. Політична влада, її різновиди, ресурси (суверенітет, воля, легітимність, капітал) і важелі функціонування (наприклад, культурна гегемонія А. Грамші). Традиційне, харизматичне, легітимне панування за М. Вебером.
18. Сутність держави, її ознаки і типи. Теорії походження держави.
19. Типологія держав за формами правління. Форми державного устрою.
20. Еволюція форми правління і державного устрою незалежної України (від 1991 р.).
21. Концепції правової держави і громадянського суспільства.
22. Сутність, ознаки та роль політичних партій у сучасних політичних системах. Партійні системи.
23. Класифікація партій за типом організації (кадрові, масові).
24. Класифікація за політичним спектром (поділ партій на «ліві» і «праві»). «Теорія підкови» та її критика.
25. Поняття виборчої системи. Типи виборчих систем.
26. Історія еволюції виборчих систем у незалежній Україні (від 1991 р.).
27. Історія формування державної політики у галузі охорони здоров'я. Соціальна політика держави і типи медичних систем у сучасному світі.

3.3. Контрольні питання до семінарських занять

Тема 1. Вступ до політології. Політика в історії суспільної думки.

1. Сутність та функції політики. Предмет, структура та методи політології.
2. Виникнення і розвиток політичної думки від античності до Нового часу. Політичні ідеології.
3. Історія української думки від Київської Русі до ХІХ ст. Зародження сучасної української політичної думки протягом ХІХ – першої половини ХХ ст. (погляди кирило-мефодіївців, громадівський соціалізм, народництво, марксизм, програми перших українських політичних партій – РУРП і РУП).
4. Основні політичні концепції українських суспільствознавців міжвоєнного періоду (В. Липинський, Д. Донцов, націонал-комуністи). Політичні погляди українських дисидентів.

Тема 2. Політична система суспільства. Влада та політичний режим.

1. Політична система суспільства, її структура та функції, типологізація.
2. Сутність та роль політичної системи в житті суспільства.
3. Політична влада: сутність, шляхи досягнення, типи легітимності за М. Вебером (традиційна, харизматична, раціональна).
4. Визначення політичного режиму. Види політичних режимів. Види демократії.

Тема 3. Держава та громадянське суспільство.

1. Сутність держави, її особливості та функції. Головні ознаки держави. Теорії походження держави.
2. Типологія держав за формами правління.
3. Форми державного устрою.
4. Концепція правової держави. Концепція громадянського суспільства.

Тема 4. Політичні партії та суспільно-політичні рухи.

1. Сутність, виникнення та функції політичних партій. Типи партій.
2. Криза партій в сучасному світі. Партійні системи.
3. Громадські організації та рухи в політичній системі суспільства. Групи інтересів.

Тема 5. Вибори та виборчі системи.

1. Визначення виборчої системи. Типи виборчих систем.
2. Виборчі процедури та виборча компанія.
3. Зміни виборчих систем в незалежній Україні.

Тема 6. Політична еліта та лідерство. Політична свідомість і культура.

1. Визначення політичної еліти. Концепції політичних еліт Н. Макіавеллі, В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельса.
2. Ціннісний підхід до вивчення політичних еліт (Х. Ортега-і-Гассет, М. Бердяєв).
3. Теорія демократичного елітизму. Теорія «нового класу» М. Джиласа та М. Восленського.
4. Критерії класифікації еліт. Типологія політичного лідерства.

Тема 7. Охорона здоров'я – структурна складова соціальної політики держави.

1. Становлення державної політики в галузі охорони здоров'я та медицини.
2. Соціальна політика держави та моделі охорони здоров'я в сучасному світі.
3. Державна політика України в галузі охорони здоров'я.

Тема 8-9 Світова політика. Україна в світовому співтоваристві.

1. Історія світових систем міжнародних відносин (Вестфальська, Віденська, Версальсько-Вашингтонська, Ялтинсько-Потсдамська).
2. Світ після «холодної війни». Геополітичні концепції (А. Т. Мехен, К. Хаусхофер, З. Бжезінський, С. Хантінгтон).
3. Мондіалізм та атлантизм. Світові міжурядові організації.
4. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їхнього вирішення.

3.4. Індивідуальні завдання формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти погоджується з викладачем. Відповідно до [«Інструкції з оцінювання навчальної діяльності»](#)

[здобувачів вищої освіти в ХНМУ](#)» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

3.5. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача вищої освіти мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

4. ПОЛІТИКА КОМПОНЕНТУ

Вимоги компоненту

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю і вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надасть на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;
- сприйнятливність та неупередженість;
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;

- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, стелі, засмічувати приміщення і території);
- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

Використання електронних пристроїв

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань студентів.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

Рекомендації щодо успішного складання компоненту

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Заохочення та стягнення

Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Кожен здобувач вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Одним з елементів академічної культури, що їх прищеплює університет, є розуміння здобувача вищої освіти недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування в здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільно значущих цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно

здійснювати дослідницький пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.;
2. Демиденко, Н. М. Політологія: навч. посіб. / Н. М. Демиденко, МВС України, Сумс. філ. Харків. нац. ун-ту внутр. справ., Каф. гуманітар. дисц. - Суми, 2022. - 318 с.;
3. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ»: підручник. Харків: ХНУБА, 2021. 212 с.;
4. Політологія. Навчальний посібник (для студентів усіх форм навчання) / уклад. Л.М. Мельник, І.А. Дужа, І.М. Грек. – Біла Церква: БНАУ, 2022. – 494 с.;
5. Політологія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. О. В. Довгаль, І. М. Лесік. Миколаїв : МНАУ, 2022. - 163 с.

Допоміжна

1. Вегеш М. Актуальні проблеми політичної науки. Матеріали до лекцій для аспірантів Ужгородського національного університету. Ужгород, 2022. 163 с.;
2. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. – Львів: «Новий Світ–2000», 2020. – Т.2.: ХХ – початок ХХІ ст. – 598 с.;
3. Політологія. М.П. Требін, Л.М. Герасіна, І.О. Поліщук, О.М. Сахань; за ред. М.П.Требіна. Харків. Право, 2018. 462 с.
4. Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико–політологічний дискурс. Запоріжжя. Інтер-М, 2018. 400 с.;
5. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2020. 500 с

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Джерела та праці з компоненту «Політологія» на сторінці сайту «Ізборник» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/links/inpolit.htm>.
2. Дистанційна освіта: <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5333>

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua
4. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. – Режим доступу : // <http://www.library.lviv.ua/>
5. Національна історична бібліотека України. – Доступ : <http://www.dibu.kiev.ua/>
6. Національна парламентська бібліотека України. – Доступ : <http://www.nplu.org/>
7. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com/>
8. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Режим доступу : <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
9. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. – Режим доступу : <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
10. Книжкова палата України імені Івана Федорова. – Режим доступу до інформації : <http://www.ukrbook.net/>

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра суспільних наук
Навчальний рік 2019-2020

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Соціально-гуманітарні науки («КУЛЬТУРОЛОГІЯ»)

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
суспільних наук

Протокол від
“29” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

Робак І.Ю.

(підпис)
прізвище)

(ініціали,

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

Протокол від
“31” серпня 2019 року № 1

Голова

(підпис)

Вовк О. Ю.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Чернуха Олександр Васильович, доцент кафедри суспільних наук, кандидат історичних наук, доцент.
2. Троценко Олексій Володимирович, старший викладач.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

- Демочко Ганна Леонідівна, доцент, кандидат історичних наук, hl.demochko@knmu.edu.ua
- Чернуха Олександр Васильович, доцент, кандидат історичних наук, ov.chernukha@knmu.edu.ua
- Троценко Олексій Володимирович, старший викладач, ov.trotsenko@knmu.edu.ua

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)

Історія України, культурологія.

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра суспільних наук

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Культурологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), фахівців першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності – 227 Фізична терапія, ерготерапія (денна форма навчання) чотирьох років навчання.

Опис освітнього компоненту (анотація). Головна увага приділяється аналізу взаємозв'язку медицини та художньої культури, створюються необхідні методологічні передумови для вирішення творчих завдань, спрямованих на розвиток мислення, творчої уяви та логіки студентів-майбутніх лікарів. Виконання творчих завдань і дослідницьких проєктів дозволить майбутньому лікарю розширити особистісний інструментарій у процесі розуміння своїх пацієнтів та визначенні щодо них стратегії комунікації і лікувального процесу. Крім того, програма освітнього компоненту виконує суттєву допомогу в залученні студентів до громадської роботи в житті університету.

Предметом вивчення освітнього компоненту «Культурологія» є культурний простір сучасної людини. Тематика курсу «Культурологія» відіграє важливу роль у формуванні гармонійної особистості лікаря-інтелектуала, активного члена сучасного суспільства та громадянина держави. Ознайомлення здобувачів вищої освіти із взаємозв'язком світової та національної культури, формування морально-естетичного світогляду майбутніх лікарів дозволить об'єктивно оцінити національну і світову культурну спадщину та визначити особистісні та професійні ціннісні орієнтири.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Культурологія» належить до предметів, що мають дуже широкий спектр міжпредметних зв'язків, оскільки знаходиться на перетині таких сфер діяльності, як медицина, психологія, історія, мистецтво та ін.

Пререквізити Вивчення освітнього компоненту передбачає попереднє засвоєння предметів, які дають базові уявлення про освіту: «Історія і культура України», «Філософія».

Постреквізити «Культурологія» предметно інтегрується з освітніми компонентами, які забезпечують гуманітарну підготовку студентів-медиків: «Медична субкультура», «Медицина і політика», «Основи християнської етики та моралі» та ін.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:

Українською мовою: <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5346>

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є формування всебічно розвинену та гармонійну особистість майбутнього медичного фахівця на основі загальнолюдських та національних культурних цінностей, шляхом оволодіння базовим набором загальних та спеціальних компетентностей, теоретико-методологічними знаннями з дисципліни та практичними вміннями і навичками.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є:

- з'ясувати, що являють собою культура України, як і навіщо вона вивчається в медичному виші;
- проаналізувати загальний хід культурного процесу в Україні; закономірності, наслідки та значення культурних явищ і процесів в Україні;
- ознайомити студентів із феноменом культури, його значенням в житті людини й суспільства;
- розглянути головні етапи розвитку української культури в контексті європейської цивілізації.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПІ та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

інтегральна:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

- ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

- СК.01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
- СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 05. Здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.
- СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.

СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.

СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

СК 10. Здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

СК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПРН 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та

патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПРН 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

ПРН 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПРН 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПРН 10. Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності.

ПРН 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПРН 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 14. Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

ПРН 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальний навичок (Soft skills): навички комунікації, лідерство, відповідальність, вміння працювати в критичних**

умовах, залагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, самостійно приймати рішення, критично мислити.

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	-
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 45	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ерготерапія»	Рік підготовки:	
		1	-
		Семестр	
		2-й	-
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 22 самостійної роботи студента – 23	Освітньо-кваліфікаційний рівень: I бакалаврський ОПП «Фізична терапія, ерготерапія»	Лекції	
		6 год.	-
		Практичні, семінарські	
		16 год.	-
		Лабораторні	
		- год.	-
		Самостійна робота	
		23 год.	-
Індивідуальні завдання:			
- год.			
Вид контролю: поточний і залік			

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1.	Культура як соціальне явище та предмет наукового дослідження	1	Вступна, оглядова, проблемна, бінарна
2.	Світова культура в історичному контексті	1	Оглядова, проблемна, бінарна
3.	Види та жанри мистецтва	2	Оглядова, проблемна, бінарна

4.	Медична тематика в різних видах мистецтва.	1	Оглядова, проблемна, бінарна
5.	Лікувально-реабілітаційне значення духовної культури	1	Оглядова, проблемна, бінарна, завершальна
Всього лекційних годин		6	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Культура як соціальне явище та предмет наукового дослідження	3	проблемне навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання, евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод, метод проектного навчання, організація екскурсій до музеїв та на виставки	Усне опитування, тестове опитування в системі MOODLE
2.	Світова культура в історичному контексті	3		
3.	Види та жанри мистецтва	4		
4.	Медична тематика в різних видах мистецтва.	3		
5.	Лікувально-реабілітаційне значення духовної культури	3		
Всього семінарських годин		16		

2.2.3 Практичні заняття не передбачені

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачені

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Культура як соціальне явище та предмет наукового дослідження	4	проблемне навчання, робота в	Усне опитування,

2.	Світова культура в історичному контексті	5	групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання, презентаційний метод, метод проектного навчання	тестове опитування в системі MOODLE, участь у наукових конференціях
3.	Види та жанри мистецтва	5		
4.	Медична тематика в різних видах мистецтва.	4		
5.	Лікувально-реабілітаційне значення духовної культури	5		
Всього годин		23		

Методи навчання: На лекціях і семінарських заняттях рекомендується використовувати такі педагогічні методи: проблемного навчання, ділові ігри, «мозковий штурм», робота в групах, розвивальне навчання, різнорівневе навчання (з урахуванням можливостей сильних і слабких здобувачів вищої освіти), евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод (підготовка здобувачем вищої освіти доповіді-презентації), метод проектного навчання (підготовка здобувачем вищої освіти самостійного дослідження), організація екскурсій до музеїв та на виставки.

Методи контролю:

Поточний контроль: У ході поточного контролю використовуються методи індивідуального та фронтального опитування, письмове тестування, написання творчих робіт (есей, рецензія, огляд, власне висловлювання), метод мікрофону, розв'язання проблемних завдань, робота з джерелами і науковою літературою, перегляд фільмів з подальшим обговоренням, робота в групах, перевірочні контрольні роботи.

Підсумковий контроль: здійснюється на останньому занятті у формі підсумкового заняття, що включає контроль усіх видів підготовки, передбачених програмою навчальної дисципліни. За результатами навчальної діяльності виставляється залік за двобальною шкалою «зараховано» – «не зараховано».

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі [«Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) (табл. 2).

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137

4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Максимальна сума балів за курс складає 200 балів, мінімально прийнятна для отримання заліку – 120 балів.

3.2. Питання до заліку:

1. Дайте сучасне наукове визначення сутності культури.
2. Покажіть класифікацію культури за сферами діяльності людини та на основі носіїв.
3. Назвіть культурні цінності і поясніть їх значення в історії та сучасності людства.
4. Дайте визначення функцій культури.
5. Охарактеризуйте культуру первісного суспільства.
6. Опишіть ранні форми релігії.
7. Покажіть синкретизм релігії, мистецтва і медицини в культурі перших цивілізацій.
8. Охарактеризуйте світогляд людини у культурі Середньовіччя та епохи Відродження.
9. Назвіть культурні досягнення доби Нового і Новітнього часу.
10. Охарактеризуйте літературу як вид мистецтва, назвіть її основні роди, види та жанри.

11. Охарактеризуйте музику, її різновиди та жанри.
12. Дайте загальну характеристику таких видів образотворчого мистецтва: малярство, скульптура, графіка.
13. Опишіть різновиди театру за тематичним або жанровим спрямуванням.
14. Покажіть історію медицини в творах образотворчого мистецтва.
15. Розкрийте медичну проблематику в тематиці театрального мистецтва.
16. Покажіть відображення відносин лікаря і пацієнта в літературі.
17. Охарактеризуйте розвиток медичної сфери в кіномистецтві сучасності.
18. Охарактеризуйте мистецтво як засіб лікування. Медична етика у творчості видатних лікарів минулого і сучасності.
19. Поясніть історію виникнення, опишіть види та завдання арт-терапії.
20. Охарактеризуйте бібліотерапію як спосіб психотерапевтичного впливу.
21. Охарактеризуйте музикотерапію як прикладний медико-естетичний метод.

3.3. Контрольні питання до семінарських занять

Тема 1.

1. Сутність культури, її сучасне наукове визначення.
2. Класифікація культури за сферами діяльності людини та на основі носіїв.
3. Культурні цінності, їх значення в історії та сучасності людства.
4. Функції культури: інтегративна, виховна, комунікативна, пізнавальна, інформаційна, нормативна, світоглядна та ін.

Тема 2.

1. Культура первісного суспільства. Ранні форми релігії.
2. Синкретизм релігії, мистецтва і медицини в культурі перших цивілізацій.
3. Людина і світ у культурі Середньовіччя та епохи Відродження.
4. Культурні досягнення доби Нового і Новітнього часу.

Тема 3.

1. Література як вид мистецтва, її основні роди, види та жанри.
2. Музика, її різновиди та жанри.
3. Види образотворчого мистецтва: малярство, скульптура, графіка.
4. Різновиди театру за тематичним або жанровим спрямуванням.

Тема 4.

1. Історія медицини в творах образотворчого мистецтва.
2. Медична проблематика в театральному мистецтві.
3. Відображення відносин лікаря і пацієнта в літературі.
4. Медична сфера в кіномистецтві сучасності.

Тема 5.

1. Мистецтво як засіб лікування. Медична етика у творчості видатних лікарів минулого і сучасності.
2. Історія виникнення, види та завдання арт-терапії.
3. Бібліотерапія як спосіб психотерапевтичного впливу.
4. Музикотерапія як прикладний медико-естетичний метод.

3.4. Індивідуальні завдання формуються відповідно до контенту наукових конференцій, який щорічно затверджується планом роботи кафедри суспільних наук. Специфіка індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти погоджується з викладачем. Відповідно до [«Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ»](#) здобувач вищої освіти може підвищити оцінку шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

3.5. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач вищої освіти не задоволений результатами оцінювання його навчальної діяльності і виявив бажання оскаржити оцінку з предмету, він має право звернутися до керівництва кафедри та/або декана відповідного факультету з проханням провести повторне оцінювання його знань. Якщо вимоги здобувача вищої освіти мають під собою підстави, кафедрою/деканатом створюється спеціальна комісія для проведення повторного оцінювання.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вимоги дисципліни

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю і вчасно, якщо у здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач надає на першому практичному занятті.

Під час навчального процесу важливо дотримуватися таких правил:

- повага до колег;
- толерантність до інших та їхнього досвіду;
- сприйнятливність і невпередженість;
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента;
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів;
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть всі лекційні та семінарські заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за винятком осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність інших людей;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, стелі, засмічувати приміщення і території);
- галасувати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і коридорах під час занять.

Використання електронних пристроїв

Використання електронних пристроїв у навчальному процесі допускається без обмежень за винятком тих випадків, які можуть перешкодити процедурі об'єктивного оцінювання знань студентів.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами

Проведення навчального процесу здійснюється з урахуванням вимог сучасного українського законодавства відносно осіб з особливими освітніми потребами та регулюється нормативними документами університету.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни

У процесі підготовки до практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно опрацювати матеріали допоміжної літератури. Вітається активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати.

Заохочення та стягнення

Відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ» здобувач вищої освіти може підвищити оцінку за модуль шляхом виконання індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями тощо), що в разі успіху додає до 10 балів як заохочення.

Техніка безпеки

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Кожен здобувач вищої освіти повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі

Про можливі зміни в силабусі буде повідомлено на сторінці кафедри офіційного сайту ХНМУ і в кафедральній директорії системи MOODLE, а також через відповідний деканат.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Одним з елементів академічної культури, що їх прищеплює університет, є розуміння здобувачем вищої освіти недопустимості будь-яких запозичень без належних посилань. Враховуючи це, головним завданням викладачів є формування в здобувачів вищої освіти навичок самостійної роботи, інтересу до навчання та суспільно значущих цінностей. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницький пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гриценко Т.Г. Культурологія. Навчальний посібник. 3-тє видання, К., 2019, 392 с.
2. Культурологія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А.Є. Конверського. Харків: Фоліо, 2013. – 863 с.
3. Культурологія : навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Пічі. – Львів : Магнолія , 2017. – 375 с.

Допоміжна

1. Король Д. О. Деякі спостереження щодо проблематики дослідження культури і цивілізації / Д.О. Король // Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури. – Том 191. – 2017. – С. 5-12.
2. Культурологія: хрестоматія : навч. посіб. для самост. роботи та сем. занять/ уклад. : К.В. Кислюк, Г. Д. Панков. — Київ : Кондор-Видавництво, 2017. — 176 с.
3. Музальов О.О. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. – Львів, 2012. – 185 с.

7 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://uartlib.org/>– сайт історії та сучасності українського образотворчого мистецтва.
2. http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2765/3/np_kulturologia_kurs_lektsyi.pdf
3. <https://studentbooks.com.ua/content/view/129/46/>

4. Культурологічний словник термінів. URL:
<http://studcon.org/kulturologichnyu-slovnyk-terminiv?page=6>
5. Офіційний сайт каналу «Культура». URL: cultureua.com.
6. Офіційний сайт Міністерства культури України. URL:
mincult.kmu.gov.ua

8. КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx